

**БӨБЕК» ҰЛТТЫҚ ҒЫЛЫМИ-ПРАКТИКАЛЫҚ, БІЛІМ БЕРУ ЖӘНЕ
САУЫҚТЫРУ ОРТАЛЫҒЫ**

АДАМНЫҢ ҮЙЛЕСІМДІ ДАМУЫ ИНСТИТУТЫ

**«Өзін-өзі тану» пәні бойынша жобалық жұмысты ұйымдастыру
бойынша
ӘДІСТЕМЕЛІК ҰСЫНЫСТАР**

**МЕТОДИЧЕСКИЕ РЕКОМЕНДАЦИИ
по организации проектной деятельности учебного предмета
«Самопознание»**

Алматы, 2019

Кіріспе

Үздіксіз рухани-адамгершілік кемелденуге ұмтылатын, жоғары адамгершілік қасиеттерге ие адамды тәрбиелеу – нағыз өнер. Қазіргі таңда оқушыларды жалпыадамзаттық құндылықтарды нығайту жолында ұлы мұраттарға қызмет етуге шабыттандыратын ұстаным қажет. Осындай ұстанымдағы шынайы мүмкіндіктерді жүзеге асыруға «Өзін-өзі тану» рухани-адамгершілік білім беру бағдарламасы ұсына алады.

«Өзін-өзі тану» адамгершілік-рухани білім беру бағдарламасы – білім алушылардың үйлесімді зияткерлік және адамгершілік-рухани дамуын қамтамасыз ететін тәрбиелеу және оқыту жүйесінің мақсатын, мазмұнын, сондай-ақ жұмыс істеуінің инновациялық тәсілдерін айқындайтын бағдарлама.

Білім алушылардың үйлесімді зияткерлік және адамгершілік-рухани дамуын қамтамасыз ететін тәрбиелеу және оқыту жүйесінің мақсаты:

- 1) білім беру салалары мазмұнының құндылық әлеуетін жандандыру;
- 2) қосымша білім беру мен оқудан тыс іс-әрекет мазмұнының адамгершілік-рухани аспектісін күшейту;
- 3) тұлғаны адамгершілік-рухани дамыту мәселелері бойынша білім беру ұйымдарының қоғамдық ұйымдарымен, шығармашылық одақтармен өзара іс-қимылын жандандыру болып табылады.

Білім алушылардың үйлесімді зияткерлік және адамгершілік-рухани дамуын қамтамасыз ететін тәрбиелеу және оқыту жүйесінің мазмұны төмендегі қағидаларға негізделеді:

- гуманистік бағыттылық қағидатына – гуманистік идеялардың және жалпыадамзаттық құндылықтардың құндылық негізінде білім беру ұйымдарының қызметін жүзеге асыру;

- ұлттық мұра қағидатына – жалпыадамзаттық құндылықтарды ұлттық мәдениет призмасы арқылы тану;

- әлеуметтік өзара іс-қимыл қағидатына – білімалушыларға адамгершілік-рухани білім беру мақсатында қоғамдық институттарды топтастыру;

- табиғатпен сәйкестілік қағидатына – тұлғаның жас және жеке ерекшеліктерін, физикалық және психологиялық денсаулық жай-күйін есепке алу.

Бағдарламаның мазмұны білім алушылардың мынадай түйінді құзыреттерін:

1) өзін-өзі тану, өзін-өзі бағалау, өзін-өзі тәрбиелеу, өзін-өзі дамыту дағдыларын;

2) жалпыадамзаттық құндылықтар негізінде адамгершілік таңдауға дайындығын және әртүрлі өмірлік жағдайларда оның негізінде әрекет ету қабілеттілігін;

3) жасампаздық белсенділікті, азаматтықты және отансүйгіштікті таныту дайындығын, қоғамға қызмет ету дағдысын;

4) адамдармен тілектестік қарым-қатынас құруын, топпен жұмыс жасай білуін;

5) салауатты өмір салты дағдыларын қалыптастыруға бағытталған.

Білім алушылардың үйлесімді зияткерлік және адамгершілік-рухани дамуын қамтамасыз ететін тәрбиелеу және оқыту жүйесінің жұмыс істеуінің инновациялық тәсілдері оқытудың практикалық-бағдарланған шарттарын:

1) оқу пәндерінің және сабақтан тыс іс-шараларының мазмұнында жалпыадамзаттық құндылықтарды интеграциялауды;

2) білім алушыларда өзін-өзі тану, өзін-өзі бағалау, өзін-өзі тәрбиелеу, өзін-өзі дамыту дағдыларын жүйелі дамытуды;

3) оқудан тыс қызметті ұйымдастырудың қажетті шарты ретінде әлеуметтік бағытталған жобалық қызметті пайдалануды;

4) оқу-тәрбие үдерісінде, ата-аналардың қоғамдастығын адамгершілік-рухани ағартуда ата-аналардың қатысуын жандандыруды;

5) тұлғаны адамгершілік-рухани дамыту мақсатында қоғамдық ұйымдарымен, шығармашылық одақтармен, әлеуметтік институттармен серіктестікті айқындайды.

Оқушыларды әлеуметтік бағытталған жобалық іс-әрекетке қатыстыру тәжірибеге бағдарланған жағдайларды жасауға мүмкіндік туғызады. Бұл іс-әрекеттің негізі ретінде «Өзін-өзі тану» пәнінің 5-9, 10-11 сыныптарға арналған оқу бағдарламасында сипатталған ұзақ мерзімді жобаларды іске асыруды алуға болады. Ұзақ мерзімді жобаны орындау жартыжылдық және жылдық сынақ қою үшін міндетті болып табылады. Егер оқушы бағдарламада көрсетілген дайындық деңгейіне қойылатын барлық талаптарды орындаса және ұзақмерзімді жобаны орындау негізінде оқушыға «сынақ» қойылады.

«Өзін-өзі тану» пәні Бағдарламаны іске асырудың негізгі тетігі болып табылатындықтан жобаны әзірлеу және жүзеге асыру бойынша жұмыстарды оқу, оқудан тыс және ата-анамен жұмыстың міндетті компоненті ретінде ұйымдастыруды ұсынамыз.

Әлеуметтік бағытталған оқу жобаларының ерекшеліктері

Оқу пәні – бұл өзін-өзі тану пәні мұғалімінің басшылығымен және сынып жетекшісінің міндетті қатысуымен орындалатын өзіндік шығармашылық жұмыс. Жобалық іс-әрекет инновациялық тәсілдер қатарына жатады, себебі тұлғаның рухани-адамгершілік дамуын, қоршаған әлемнің өзгеруін шамалайды. Әлеуметтік бағытталған жобалық іс-әрекеттің негіздерін меңгерудің өзектілігі бұл технологияның білім беру жүйесінің барлық деңгейдегі ұйымдарында кеңінен қолдануға болатындығында, ол талдамалық, ұйымдастырушылық-басқарушылық қызметтерді жүзеге асыруға мүмкіндік береді, өмірлік қажетті құзыреттіліктердің дамуын қамтамасыз етеді.

Жобалаудың міндеттері. Әлеуметтік бағытталған жобалық іс-әрекеттің міндеті – оқушылардың жалпыадамзаттық құндылықтар туралы түсініктерін тереңдету, қоғамға қызмет ету дағдыларын дамыту, шығармашылық қабілеттерінің, басатамашылдықтары мен дербестіктерінің, ұжымда жұмыс істеу біліктерінің дамуына ықпал ету,

Әлеуметтік бағытталған оқу жобасы оқушылардың көзқарасымен карағанда – бұл өздерінің рухани-адамгершілік әлеуеттерін барынша жарыққа шығаруға берілген мүмкіндік. Бұл іс-әрекет өзінің мүмкіндіктерін жеке дара және топта жүзеге асыруға, күш-жігері мен білімдерін пайдаға жаратуға, қол жеткізілген нәтижелерді көпшілікке таныстыруға мүмкіндік береді.

Әлеуметтік бағытталған оқу жобасы мұғалімнің көзқарасымен карағанда – бұл оқушыларға арналған ұзықты іс-әрекетті ұйымдастыру ғана емес, қойылған мәселенің шешімін іздеудің және табудың шарттарын құру, оқушылардың мұғаліммен, оқушылардың өз-өздерімен және ата-аналарымен өзара әрекеттесуін ұйымдастырудың формасы, жобаны әзірлеу және іске асыру барысында оқушылардың төмендегі түйінді құзыреттіліктерін дамытудың мүмкіндігі:

- 1) жалпыадамзаттық құндылықтардың мән-мағынасын түсіну;
- 2) өзінің ойлары, сөздері мен әрекеттері үшін жауапкершілік алу;
- 3) қоршаған табиғатқа және адамдарға көмек көрсетуге ұмтылу;
- 4) өмірде кереметті, ғажайыпты, қайғы-қасірет пен сайқымазақтықты тани білу және оған өзіндік қатынас білдіру, яғни, ажырата білу қабілеттілігі;
- 5) отбасындағы, ұжымдағы және қоғамдағы өзінің рөлін түсіну;
- 6) өзінің өмірі мен денсаулығына құндылық ретінде саналы қатынас жасау, салауатты өмір салты туралы білімдерін тәжірибеде пайдалану, өмірінен теріс әдеттерді жоюға ұмтылу;
- 7) болашақ мамандықты саналы таңдаудың маңыздылығын түсіну;
- 8) өзінің жеке уақытын ұйымдастыра және қадағалай алуы;
- 9) өзінің тілектері мен мүмкіндіктерін шынайы бағамдай алу, материалдық және материалдық емес қажеттіліктерін ажырата білу;
- 10) өмірдегі өзара көмектің мән-маңызын түсіну;
- 11) өзінің азаматтық ұстанымдарын ұғынуға талпыну.

Жалпы білім беретін мектепте «Өзін-өзі тану» пәні бойынша жобалық іс-әрекетті ұйымдастыру бойынша ұсыныстар

«Өзін-өзі тану» пәні бойынша жобалардың тақырыптары

Сынып	Тақырып
5	Жақсылық менен басталады
6	Табиғат – баға жетпес сый
7	Ұжымдағы достық
8	Қоғамға қызмет ету
9	Менің құрдастарым
10	Менің борышым
11	Адамзаттың шынайы көшбасшылары

Орындалу ұзақтығы бойынша әлеуметтік бағытталған жобалар ұзақ мерзімді болып табылады, яғни бір оқу жылына есептелген және жазғы демалыста орындауға арналған тапсырмаларды қамтиды.

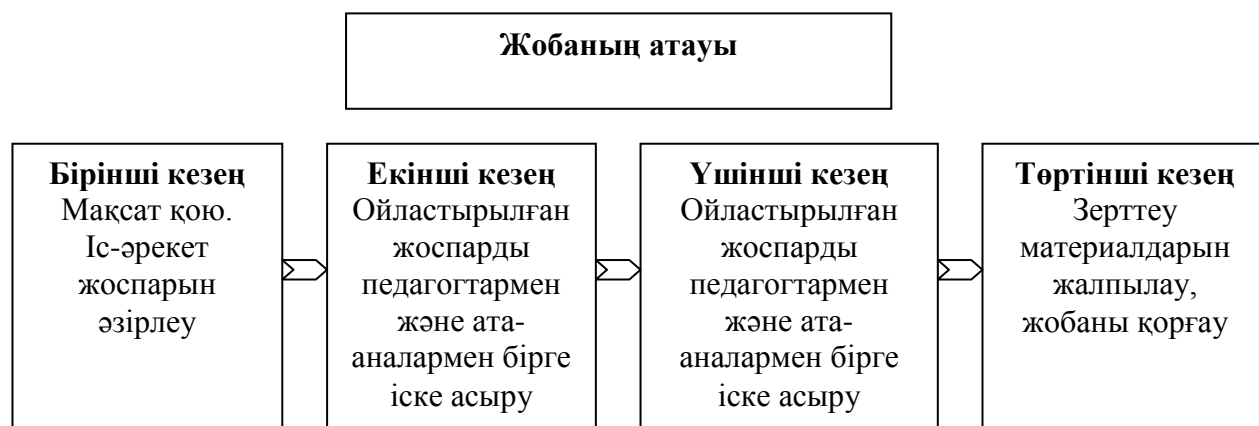
Өзінің құрылымы мен мазмұны бойынша жоба зерттеушілік, шығармашылық, ақпараттық және әлеуметтік болып табылады. Мұғалімнің міндеті – оқушыларға қоғамдық пайдалы іс-әрекетте өзінің мақсаттарын, мүдделерін, интеллектуалдық және рухани сұраныстарын, адамгершілік бағдарларын, өзінің мүмкіндіктерін және өз замандастарының жетістіктерін зерттеу арқылы қазіргі әлемдегі өзінің «Менін» ұғынуға көмектесу. Жобаның іске асырылуына оқушылар ғана емес, олардың отбасыларының мүшелері, достары мен таныстары да қатыстырылады. Осылайша, жоба әртүрлі жастағы, мамандықтағы, әлеуметтік дәрежедегі адамдарды біріктіреді және жалпыадамзаттық құндылықтарды нығайту жолында қоғамның салауатты күш-қуатын біріктіруге мүмкіндік туғызады.

Жоба бойынша іс-әрекеттің барысы Оқушы дәптеріндегі Жоба күнделігінде жазылған. 5-10 сыныпқа арналған Оқушы дәптерлері www.ozin-ozit-anu.kz рухани-адамгершілік білім беру порталында орналасқан.

Күнделікті еркін формада да жүргізуге болады, оның орнына альбом, файл папкасы, А4 форматындағы арнайы дәптерді пайдалануға болады.

Жоба төрт бөліктен тұрады. Әрбір бөлігі белгілі бір бөлімнің мазмұнымен байланысты, алайда тек онымен шектелмейді. Осының барлығы зерттеудің төрт кезеңін шамалайды.

Жоба құрылымының сызбасын төмендегідей көрсетуге болады.

Бірінші кезеңде оқушылар рефлексиялық қызметті орындай алады, яғни оқулықта немесе оқушы дәптерінде берілген сұрақтарға жауап беру арқылы өздерінің ішкі жай-күйлеріне талдау жасайды. Бәлкім, бұл сұрақтар тұлғаның барлық эмоционалдық-еріктік сұраныстарын қанағаттандырмауы мүмкін, алайда өз-өзімен және қоршаған әлеммен қарым-қатынасына талдау жасауға көмектесері анық. Сұрақтар мұғалім мен оқушылар тарапынан толықтырылуы мүмкін.

Бұл сұрақтарға жауап іздеу үй жұмысына берілетін тапсырма ретінде ұсынылады, орындалу нәтижелері өзін-өзі тану сабақтарында талқыланады. Талқыланатын тақырыпқа қызығушылық арттыру үшін сұрақты жауап беруге ынта білдірген оқушылардан бастап, бірте-бірте қалған оқушыларды да әңгімеге тартуға болады.

Жобамен жұмыстың маңызды аспектісі – бұл мақсат қою. Белгілі бір

сұрақтарды ойластыру мақсат қоюға көмектеседі. Мақсатты айқындау да үй жұмысы ретінде беріліп, сабақта талқыланады. Осылайша, барлығына түсінікті, ортақ жоба мақсатын тұжырымдауға мүмкіндіу туады. Мақсатты мұғалім тақтаға жазады және әр оқушы Жоба күнделігіне түсіреді. Алайда, ортақ мақсаттан бөлек әрбір оқушының жеке зерттеу мақсаты болу керек.

Бірінші кезеңде жоба бойынша іс-әрекет жоспары да құрылады. Ол зерттеу кезеңін де, нақты істер мен қорытындылауды да қамтиды. Жоспар құрудың негізіне оқулықтар мен оқушы дәптерінде берілген тапсырмаларды алуға болады, оларды өзін-өзі тану мұғалімі мен оқушылар шығармашылық тұрғыда толықтыруларына болады.

Зерттеу ғылыми-танымдық әдебиеттерді зерделеу, көркем және деректі фильмдерді, теле бағдарламаларды көру, театрларға, мұражайлар мен көркемөнер көрмелеріне бару, қызықты адамдармен кездесулер ұйымдастыру, адам мен табиғат игілігі үшін ұжымдық ізгі істер жасау арқылы орындалуы мүмкін.

Осылайша, бірінші кезең – бұл мақсат қою және орындалу мерзімін көрсету арқылы іс-әрекетті жоспарлау. Жоспар зерттеушілік және практикалық іс-әрекетті қамтиды.

Екінші және үшінші кезеңдерде ойластырылған жоспарды жүзеге асыру орындалады. Зерттеумен қатар нақты істердің де көрініс тапқаны маңызды. Мысалы, қайырымдылық шаралары, еңбек десанттары, ардагерлерге, балалар үйінің балалары мен жалғызбасты адамдарға арналған концерттер мен қолөнер бұйымдары. Бұл іс-әрекетке отбасы мүшелері, достар, таныстар және қатысуға ниет білдірген барлық еріктілерді тартуға болады. Оқушылардың зерттеушілік және практикалық іс-әрекеттің өзара байланысын түсінгендері өте маңызды, себебі практикалық істер де зерттеу алаңы болып табылады. Өзінің күш-жігерін жұмсау нәтижесінде адам өзінің ішкі көңіл-күйін, толқулары мен қуаныштарын, істеген ісімен қанағаттануын бағалай алады және өзін-өзі тани алады.

Төртінші кезең – қорытынды. Жоба материалдары жалпыланады және жүйеленеді, жобаны презентациясы әзірленеді. Жобаны қорғау оның орындалу нәтижелерін таныстырумен сипатталады. Ол бейне-ролик, фотоколлаж, түрлі-түсті безендірілген кітап, қабырға газеті, қойылым көрсету арқылы көпжанрлы композициялар, өз шығармасындағы туындыларды орындау, рухани-адамгершілік мазмұндағы әндерді шырқау арқылы көрсетілуі мүмкін.

Жобаны қорғау немесе презентациялау соңғы сабақтарға белгіленген және өзін-өзі тану мерекесі ретінде қарастырылады, оған қонақтар, мұғалімдер, оқушыларды отбасы мүшелері, достары және жобаны іске асыруға қол ұшын созған адамдар шақырылады. Атаулы естелік сыйлықтар әзірлеу, ізгі тілектер ойластыру ұсынылады. Жобаны қорғауға арналған сабақтарды өзін-өзі тану мұғалімі мен сынып жетекшісі бірлесіп дайындайды.

Мереке сабаққа оқушылардың шығармашылық жұмыстарының көрмесін әзірлеу ұсынылады: суреттер, коллаждар, эсселер, жоба

күнделіктері. Жобаның іске асуына қосқан әрбір оқушының үлесін ескере отырып, номинациялар ойластыруға болады.

Қатысушылар санына байланысты жобаны жеке, топтық және ұжымдық ретінде қарастыруға болады. Ортақ пайдалы істерге қарамастан мәселені әрбір оқушы жеке ұғынғанда және өз бетінше жаңа ашылулар жасаған кезде жоба жеке болып саналады.

Жобаны әзірленуін өзін-өзі тану мұғалімі, ал іске асырылуын сынып жетекшісі басқарады. Сынып жетекшілерінің жоспарына жобаны орындау бүкіл сабақтан тыс тәрбиелік жұмысты ұйымдастырудың қажетті шарты ретінде енгізіледі. Педагогтардың міндеті – оқушылардың бойынша жағымды мотивациялық көңіл-күй қалыптастыру және ұсынылған тақырып негізінде соңғы нәтижені айқындауға, міндеттерді тұжырымдауға, әрекет жоспарын құруға, бірлескен іс-әрекет тәсілдерін келісуге көмектесу.

Әлеуметтік бағытталған ұзақ мерзімді жобалар бір уақытта зерттеушілік, шығармашылық және тәжірибеге бағдарланған болып табылады. Жобаны барысы жоба күнделігінде баяндалған және автордың шығармашылық қатынасын қажет етеді. Жоба күнделігі келесі құрылымдық компоненттерден тұрады:

1. Аты-жөні, сыныбы, мектебі, ауылы/қаласы көрсетілген титулдық бет
2. Жобаның атауы
3. Жобаның мақсаты
4. Әрбір кезеңнен іске асыру жоспары (мерзімі көрсетілген)
5. Зерттеу материалдары: бақылау, фотосуреттер, сызбалар, үлгілер, сауалнамалар, сұрақтамалар, пікірлер, қорытындылар.
6. Жалпылаушы қорытынды, бүкіл зерттеу үдерісі кезіндегі жаңалықтар.
7. Жобаны қорғау және жобалық іс-әрекет нәтижесін таныстыру сценарийі.

Мұғалім мен оқушылардың жобамен жұмысының кезеңдері

Жобамен жұмыстың кезеңдері	Кезеңдегі жұмыстың мазмұны	Оқушылардың іс-әрекеті	Өзін-өзі тану мұғалімінің іс-әрекеті	Сынып жетекшісінің іс-әрекеті
Дайындық кезеңі	Жоба тақырыбын және мақсаттарын талқылау	Мұғаліммен тақырыпты талқылап, қосымша ақпарат алу. Мақсаттарды анықтау.	Жобалық іс-әрекеттің мәнімен таныстыру, оқушыларды ынталандыру.	
Жоспарлау	Ақпарат көздерін, ақпаратты жинау мен талдау әдістерін анықтау. Әр кезеңдегі нәтижелерін көрсету (есеп формасы) әдістерін анықтау. Әрбір топ мүшесі алдындағы жұмысын анықтау.	Әрекеттерін жоспарлау. Міндеттерді тұжырымдау.	Идеялар ұсыну, ұсыныстар айту.	

Зерттеу	Ақпарат жинау. Аралық нәтижені талдау. Зерттеудің негізгі құралдары: сұхбат, анкета, бақылау, әлеуметтік бағытталған іс-әрекетке қатысу.	Жоспарға сәйкес зерттеу жүргізу.	Бақылау, кеңес беру, мүмкіндігінше әлеуметтік бағытталған іс-әрекетке қатысу, іс-әрекетті жанама түрде басқару.	Бақылау, кеңес беру, әлеуметтік бағытталған іс-әрекетке қатысу, іс-әрекетті жанама түрде басқару.
Нәтижені талқылау	Ақпаратты талдау, нәтижелерді рәсімдеу, әр кезең бойынша шешім шығару.	Ақпаратты талдау. Нәтижелерді жалпылау.	Бақылау, кеңес беру.	
Жобаның тұсаукесері	Алынған нәтижені көрсету формасы – толтырылған Жоба күнделігі және арнайы рәсімделген нәтиже (бейнефильм, презентация, қабырға газеті, кітап және т.б.)	Есеп беру, талқылау, әсерлерімен бөлісу, қатысушылардың сұрақтарына жауап беру.	Тыңдау, қатардағы қатысушы рөлінде мақсатты сұрақ қою.	Тыңдау, қатардағы қатысушы рөлінде мақсатты сұрақ қою.
Бағалау және іс-әрекеттің перспективаларын анықтау		Соңғы сабақтардағы жобаның тұсаукесерінде бағалауға ұжымдық талқылау әдісімен қатысу, өзін-өзі бағалауға қатысу.	Оқушылардың ынталарын, шығармашылығын, зерттеу және практикалық жұмысқа қатысуын бағалау, жазға тапсырма беру.	Тұлғалық дамудағы жетістіктерін талқылау.

Жобаларды орындау реті

Кезеңдер	Міндеттер	Оқушылардың іс-әрекеті	Өзін-өзі тану мұғалімінің іс-әрекеті	Сынып жетекшісінің іс-әрекеті
1. Бастау	Тақырыпты анықтау, мақсаттарды, бастапқы қалыпты айқындау.	Ақпаратты нақтылау. Тапсырмаларды талқылау.	Оқушыларды ынталандыру. Жоба мақсаттарын түсіндіру. Бақылау.	
2. Жоспарлау	Жоба тақырыбын талдау. Ақпарат көздерін анықтау. Міндеттер қою және нәтижелерді бағалау критерийлерін таңдау. Топтағы рөлдерді бөлу.	Міндеттер қою. Ақпаратты нақтылау. Мақсатқа жету критерийлерін таңдау және негіздеу.	Өзін-өзі тану оқулығындағы жоба бойынша тапсырмаларға сүйеніп жоспар құруға көмектесу. Бақылау.	
3. Шешімдер қабылдау	Ақпарат жинау және нақтылау. Альтернативаларды талқылау. Оңтайлы нұсқаны таңдау.	Ақпаратпен жұмыс жасау. Идеяларды синтездеу және талдау. Зерттеу жүргізу.	Бақылау. Кеңес беру.	Практикалық істерді ұйымдастыру бойынша кеңес беру.
4. Орындау	Жобаны жүзе асыру.	Зерттеу жүргізу. Жобамен жұмыс жасау. Жобаны рәсімдеу.	Бақылау. Кеңес беру.	Әлеуметтік бағытталған практикалық іс-әрекетті ұйымдастыру.

5. Бағалау	Жобаны жүзеге асыруды талдау. Қойылған мақсатқа жетуді талдау.	Жобаны ұжымдық өзін-өзі талдауға қатысу.	Үдерісті бақылау, бағыттау.	
6. Жобаларды қорғау	Нәтиже өнімді әзірлеу. Жобалау үдерісін негіздеу.	Жобаны қорғау, нәтижелерді ұжыммен бағалауға қатысу.	Ұжымдық талдауға қатысу.	

Жобаларды бағалау жүйесі

Бағалау критерийлері	Педагогтың бағасы
Жоба күнделігін толтыру:	
1. Жобаның мақсаты: нақтылығы және шынайылығы	0-2 балл
2. Әрбір кезеңнің жүзеге асыру жоспары: практикалық іс-әрекеттің әлеуметтік бағыттылығы	0-2 балл
3. Зерттеу материалдары: нәтижеге қол жеткізудің практикалық құндылығы	0-2 балл
4. Бүкіл зерттеу үдерісі кезінде жасалған қорытындылар, жаңалықтар: жеке дербестік және мазмұнның рухани-адамгершілік тереңдігі	0-2 балл
5. Жобалық іс-әрекеттің нәтижесі: ұжымдық шығармашылыққа қосқан үлесі	0-2 балл

1 жартыжылдықта жобаны орындаудың нәтижелері бойынша Жоба күнделігінде қамтылуы тиіс:

- 1) Мақсат
- 2) Жобаны орындау жоспары
- 3) 1 және 2 кезеңдегі іс-әрекетті сипаттайтын зерттеу материалдары: бақылау, фотосуреттер, сызбалар, үлгілер, сауалнамалар, сұрақтамалар, пікірлер, 1 және 2 кезеңдегі зерттеудің нәтижелері бойынша қорытындылар.

2 жартыжылдықта жобаны орындаудың нәтижелері бойынша Жоба күнделігінде қамтылуы тиіс:

- 1) 3 кезеңдегі іс-әрекетті сипаттайтын зерттеу материалдары: бақылау, фотосуреттер, сызбалар, үлгілер, сауалнамалар, сұрақтамалар, пікірлер, 3 кезеңдегі зерттеудің нәтижелері бойынша қорытындылар.
- 2) Жалпылаушы қорытынды, бүкіл зерттеу үдерісі кезіндегі жаңалықтар.
- 3) Жобаны қорғау және жобалық іс-әрекет нәтижесін таныстыру сценарийі.

Введение

Воспитывать человека высоких нравственных качеств, стремящегося к постоянному нравственно-духовному совершенствованию – это искусство. Сегодня важен подход, который поможет вдохновить обучающихся на служение высоким идеалам во имя утверждения общечеловеческих ценностей. Реальные возможности осуществления такого подхода предоставляет программа нравственно-духовного образования «Самопознание».

Программа нравственно-духовного образования «Самопознание» – программа, определяющая цели, содержание, а также инновационные способы функционирования системы воспитания и обучения, обеспечивающей гармоничное интеллектуальное и нравственно-духовное развитие обучающихся.

Целью функционирования системы воспитания и обучения является гармоничное интеллектуальное и нравственно-духовное развитие обучающихся через:

- 1) актуализацию ценностного потенциала содержания образовательных областей;
- 2) усиление нравственно-духовного аспекта содержания дополнительного образования и внеучебной деятельности;
- 3) активизацию взаимодействия организаций образований с общественными организациями, творческими союзами по вопросам нравственно-духовного развития личности.

Содержание системы воспитания и обучения, обеспечивающей гармоничное интеллектуальное и нравственно-духовное развитие человека, основывается на:

- принципе гуманистической направленности – осуществлении деятельности организации образования на основе гуманистических идей и общечеловеческих ценностей
- принципе национального наследия – познании общечеловеческих ценностей через призму национальной культуры;
- принципе социального взаимодействия – консолидации общественных институтов с целью нравственно-духовного образования обучающихся;
- принципе природосообразности – учете возрастных и индивидуальных особенностей личности, состояния физического и психического здоровья.

Содержание направлено на формирование следующих ключевых компетенций обучающихся:

- 1) навыки самопознания, самооценки, самовоспитания, саморазвития;
- 2) готовность к нравственному выбору на основе общечеловеческих ценностей и способность действовать на его основе в различных жизненных ситуациях;
- 3) готовность проявлять созидательную активность, гражданственность и патриотизм, навыки служения обществу;
- 4) умение выстраивать доброжелательные отношения с окружающими, работать в команде;
- 5) навыки здорового образа жизни.

Инновационные способы функционирования системы воспитания и обучения, обеспечивающие гармоничное интеллектуальное и нравственно-духовное развитие обучающихся, определяют практико-ориентированные условия обучения:

- 1) интеграция общечеловеческих ценностей в содержание учебных дисциплин и внеурочных мероприятий;
- 2) системное развитие у обучающихся навыков самопознания, самооценки, самовоспитания, саморазвития;
- 3) использование социально направленной проектной деятельности как необходимого условия организации внеучебной деятельности;
- 4) активизация участия родителей в учебно-воспитательном процессе, нравственно-духовное просвещение родительской общественности;
- 5) сотрудничество с общественными организациями и творческими союзами, социальными институтами в целях нравственно-духовного развития личности.

Созданию практико-ориентированных условий способствует вовлечение учащихся в социально направленную проектную деятельность. Основой данной деятельности служит выполнение долгосрочных проектов, отраженных в учебной программе по предмету «Самопознание» в 5-9 и 10-11 кл. Выполнение долгосрочного проекта является обязательным для выставления полугодовой и годовой оценки «зачет», о чем в Учебной программе для 5-9, 10-11 классов сказано следующее: оценка «зачет» ставится учащемуся, если он выполняет все требования к уровню подготовки обучающихся, отраженные в программе, и на основании выполнения долгосрочного проекта».

Учитывая, что предмет «Самопознание» является основным механизмом реализации Программы, рекомендуем организовать работу по разработке и реализации проекта как обязательный компонент урочной, внеурочной деятельности, а также работы с родителями.

Особенности социально направленных учебных проектов

Учебный проект – это самостоятельная творческая завершенная работа, выполняемая под руководством учителя самопознания с обязательным участием классного руководителя. Проектная деятельность относится к разряду инновационной, так как предполагает нравственно-духовное развитие личности, преобразование окружающего мира, строится на базе соответствующей технологии, которую можно унифицировать, освоить и усовершенствовать. Актуальность овладения основами социально направленной проектной деятельности обусловлена тем, что данная технология имеет широкую область применения на всех уровнях организации системы образования, позволяет более эффективно осуществлять аналитические, организационно-управленческие функции, способствует развитию жизненно необходимых компетенций.

Задачи проектирования. Задача социально направленной проектной деятельности – углубить представления учащихся об общечеловеческих

ценностях, развить навыки служения обществу, способствовать развитию творческих способностей, инициативы и самостоятельности, умения работать в команде.

Социально направленный учебный проект с точки зрения обучающегося — это возможность максимального раскрытия своего нравственно-духовного потенциала. Данная деятельность позволит проявить себя индивидуально и в группе, попробовать свои силы, приложить свои знания, принести пользу, показать публично достигнутый результат.

Социально направленный учебный проект с точки зрения учителя видится не только как организация увлекательной деятельности для учащихся, создание условий для поиска и нахождения способов решения поставленной проблемы, форма организации взаимодействия учащихся с учителем, учащихся между собой и с родителями, но и как возможность развития в процессе разработки и реализации проекта ключевых компетенций обучающихся, к которым относятся:

- 1) понимание смысла и значения общечеловеческих ценностей;
- 2) готовность нести ответственность за собственные мысли, слова и действия;
- 3) стремление оказывать помощь и поддержку окружающим людям и природе;
- 4) умение распознавать прекрасное, возвышенное, трагическое и комическое в жизни и выражать к этому свое отношение, т.е. способность к различению;
- 5) понимание своей роли в семье, коллективе и обществе;
- 6) осознанное отношение к своей жизни и здоровью как ценности, использование на практике знаний о здоровом образе жизни, стремление исключить из жизни вредные привычки;
- 7) понимание важности сознательного выбора будущей профессии;
- 8) умение распределять и контролировать свое личное время;
- 9) умение объективно соизмерять желания и возможности, различать потребности материального и нематериального плана;
- 10) понимание значимости взаимопомощи в жизни;
- 11) стремление к осознанию гражданской принадлежности.

Рекомендации по организации проектной деятельности по предмету «Самопознание» в общеобразовательной школе

Тематика проектов по предмету «Самопознание»

Класс	Тема
5	Доброта начинается с меня
6	Природа – бесценный дар
7	Дружба в коллективе
8	Служение обществу
9	Мое поколение
10	Мое призвание
11	Истинные лидеры человечества

По продолжительности исполнения социально направленные проекты являются долгосрочными, т.е. рассчитанными на один учебный год и содержащими задание на летние каникулы.

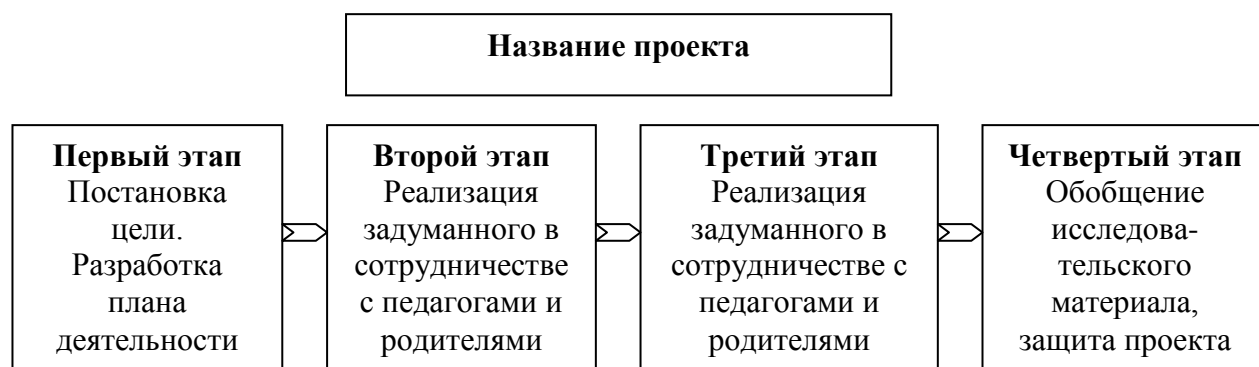
По своей структуре и содержанию с учетом доминирующей деятельности учащихся проект является и исследовательским, и творческим, и информационным, и социальным. Задача учителя – помочь учащимся осмыслить свое «Я» в современном мире через исследование целей, интересов, интеллектуальных, духовных запросов, нравственных ориентиров, достижений своего поколения, свои возможности в общественно полезной деятельности. В реализацию проекта вовлекаются не только учащиеся, но и члены их семей, друзья, знакомые. Таким образом, проект объединяет многих людей разных профессий, возрастов, социального статуса и способствует объединению здоровых сил общества во имя утверждения общечеловеческих ценностей.

Ход деятельности по проекту отражается в Дневнике проекта, который размещен в Тетради ученика. Тетради ученика для 5-10 кл. представлены на портале нравственно-духовного образования www.ozin-ozit-anu.kz

Возможно ведение Дневника в произвольной форме, для чего можно использовать альбом, файловую папку, специально отведенную для этого тетрадь формата А-4 и т.д.

Проект состоит из четырех частей. Каждая часть связана с содержанием определённого раздела, однако не ограничивается им. Все это предполагает четыре этапа исследования.

Схематически структуру проекта можно представить следующим образом.

На первом этапе учащиеся смогут осуществить рефлекссию, т. е. анализ своего внутреннего состояния, отвечая на вопросы, данные в учебнике или Тетради ученика. Возможно, эти вопросы не исчерпывают всех эмоционально-волевых запросов личности, но, несомненно, помогут проанализировать отношения с собой и окружающим миром. Вопросы могут быть дополнены и учителем, и учащимися.

Поиск ответов на данные вопросы рекомендуется в качестве домашнего задания, результаты выполнения которого прозвучат на уроке самопознания. Для повышения интереса к обсуждаемой теме опрос можно начать с учащихся, выразивших желание ответить, постепенно вовлекая в разговор

всех остальных.

Важным аспектом работы над проектом является постановка цели. Предварительное размышление над вопросами поможет каждому из учащихся ее наметить. Определение цели тоже может быть предложено как домашнее задание с обязательным обсуждением на следующем уроке. Таким образом, появляется возможность сформулировать общую и понятную для каждого цель проекта. Цель записывается на доске учителем и в Дневнике проекта каждым учеником. Однако помимо общей цели у каждого должна быть сформулирована индивидуальная цель исследования.

На первом этапе также составляется план деятельности по проекту, который включает в себя и этап изучения, и конкретные дела, и подведение итогов. Основой для составления плана служат задания, предложенные в учебнике и Тетради ученика, которые могут быть творчески осмыслены и дополнены учителем самопознания и учащимися.

Исследование может происходить на основе изучения научно-популярной литературы, просмотра художественных и документальных фильмов, телепередач, культпоходов в театры, музеи, посещения выставок изобразительного искусства, музеев родного края, организации встреч с интересными людьми, проведения коллективных добрых дел на благо человека и природы.

Таким образом, первый этап – это постановка цели и планирование деятельности с обязательным указанием сроков. План включает исследовательскую и практическую деятельность.

На втором и третьем этапах происходит реализация задуманного. Важно, чтобы наряду с исследованием нашли отражение и конкретные дела: благотворительные акции, трудовые десанты, концерты и изготовление поделок для ветеранов, детей детских домов, одиноких людей. В эту деятельность могут быть вовлечены члены семей, друзья, знакомые и все желающие принять в ней участие. Важно, чтобы учащиеся понимали взаимосвязь исследовательской и практической деятельности, ведь практические дела тоже являются полем для исследования. Именно в условиях приложения своих сил человек может оценить внутреннее состояние: волнение, радость, удовлетворение от содеянного и таким образом познать себя.

Четвертый этап завершающий. Он предполагает обобщение и систематизацию материалов проекта и подготовку презентации. Защита проекта заключается в демонстрации результата его выполнения, который может быть представлен в разных видах: видеоролике, фотоколлаже, красочно оформленной книге-раскладке, стенной газете, многожанровой композиции с показом сценок, исполнением произведений собственного сочинения, песен нравственно-духовного содержания и др.

Защита проекта, или его презентация, предусмотрена на заключительных занятиях и рассматривается как праздник самопознания, на который могут быть приглашены гости: учителя, члены семьи учащихся, друзья класса и те люди, которым оказывалась помощь в процессе реализации

проекта. Рекомендуется подготовить адресные памятные подарки, продумать напутственные выступления. Уроки, посвященные защите проекта, совместно готовят учитель самопознания и классный руководитель.

К уроку-празднику рекомендуется оформить выставку творческих работ учащихся: рисунков, коллажей, эссе, которые выполнялись в течение года, а также дневников проекта. Учитывая вклад каждого в выполнение проекта, можно продумать номинации.

По числу участников проект можно рассматривать и как индивидуальный, и как групповой, и как коллективный. Индивидуальный он, в первую очередь, потому, что, несмотря на общие полезные дела, предполагает личное осмысление проблемы каждым учащимся и возможность сделать собственные открытия.

Разработкой проекта руководит учитель самопознания, реализацией задуманного – классный руководитель. В планы классных руководителей реализация проекта входит как необходимое условие организации всей системы внеурочной воспитательной работы. Задача педагогов – создать у учащихся положительный мотивационный настрой и помочь на основе предложенной темы определить конечный результат, сформулировать задачи, разработать план действий, согласовать способы совместной деятельности.

Социально направленные долгосрочные проекты являются одновременно и исследовательскими, и творческими, и практико-ориентированными. Ход проекта отражается в Дневнике проекта и предполагает творческий подход автора. Дневник проекта имеет следующие структурные компоненты:

1. Титульный лист с указанием фамилии, имени, класса, школы, названия города или населенного пункта
2. Название проекта
3. Цель проекта
4. План реализации каждого этапа с указанием сроков
5. Материалы исследования: наблюдения, фотографии, зарисовки, схемы, модели, анкеты, опросы, отзывы (впечатления) по результатам дел, направленных на служение обществу, выводы по результатам деятельности на каждом этапе
6. Обобщающие выводы, открытия, сделанные в процессе всего исследования.
7. Сценарий защиты проекта и результат проектной деятельности.

Этапы работы учителя и учащихся над проектом

Стадии работы над проектом	Содержание работы на этой стадии	Деятельность учащихся	Деятельность учителя самопознания	Деятельность классного руководителя
Подготовка	Обсуждение темы и целей проекта	Обсуждают тему с учителем и получают дополнительную информацию. Определяют цели	Знакомит со смыслом проектного подхода и мотивирует учащихся. Помогает в постановке целей	

Планирование	Определение источников информации; определение способов ее сбора и анализа. Определение способа представления результатов (формы отчета) на каждом этапе. Распределение заданий и обязанностей между членами команды	Вырабатывают план действий. Формулируют задачи	Предлагает идеи, высказывает предложения	
Исследование	Сбор информации Решение промежуточных задач. Основные инструменты: интервью, опросы, наблюдения, участие в социально направленной деятельности	Выполняют исследование в соответствии с планом	Наблюдает, советует, по возможности участвует в социально направленных полезных делах и косвенно руководит деятельностью	Наблюдает, советует, организует социально направленную деятельность и сам участвует в ней, косвенно руководя деятельностью
Анализ и обобщение	Анализ информации, оформление результатов, формулировка выводов на каждом этапе	Анализируют информацию Обобщают результаты	Наблюдает, советует	
Презентация проекта	Формы представления результатов – заполненный Дневник проекта и специально оформленный результат (видеофильм, презентация, стенная газета, книга и т.д.)	Отчитываются, обсуждают, делятся впечатлениями, отвечают на вопросы присутствующих	Слушает, задает целесообразные вопросы в роли рядового участника	Слушает, задает целесообразные вопросы в роли рядового участника
Определение перспектив деятельности		Участвуют в оценке путем коллективного обсуждения и самооценки на заключительных уроках по защите проекта	Оценивает усилия учащихся, их творчество, участие в исследовательской и практической деятельности, дает задание на лето	Анализирует достижения в личностном развитии

Последовательность выполнения проектов

Этапы	Задачи	Деятельность учащихся	Деятельность учителя самопознания	Деятельность классного руководителя
1. Начинание	Определение темы, уточнение целей, исходного положения.	Уточняют информацию. Обсуждают задание	Мотивирует уч-ся. Объясняет цели проекта. Наблюдает	
2. Планирование	Анализ темы проекта Определение источников информации Постановка задач и выбор критериев оценки	Формируют задачи. Уточняют информацию. Выбирают и обосновывают свои	Помогает в составлении плана с опорой на задания по проекту в	

	результатов. Распределение ролей в команде	критерии достижения цели	учебнике самопознания.. Наблюдает	
3. Принятие решения	Сбор и уточнение информации. Обсуждение альтернатив. Выбор оптимального варианта	Работают с информацией. Проводят синтез и анализ идей. Выполняют исследование	Наблюдает. Консультирует	Советует по вопросам организации практических дел
4. Выполнение	Выполнение проекта	Выполняют исследование, работают над проектом. Оформляют проект	Наблюдает. Советует	Организует социально направленную практическую деятельность
5. Оценка	Анализ выполнения проекта. Анализ достижений поставленной цели	Участствует в коллективном самоанализе проекта	Наблюдает, направляет процесс	
6. Защита проекта	Подготовка итогового продукта. Обоснование процесса проектирования	Защищают проект, участвуют в коллективной оценке результатов	Участвуют в коллективном анализе	

Система оценивания проектов

Критерии оценки	Оценка педагога
Ведение Дневника проекта:	
6. Цель проекта: конкретность и реалистичность цели	0-2 балла
7. План реализации каждого этапа: социальная направленность практической деятельности	0-2 балла
8. Материалы исследования: практическая ценность для достижения результата	0-2 балла
9. Выводы, открытия, сделанные в процессе всего исследования: самостоятельность и нравственно-духовная глубина содержания	0-2 балла
10. Результат проектной деятельности: вклад с коллективное творчество	0-2 балла

По результатам выполнения проекта в 1 полугодии в Дневнике проекта должны быть отражены:

- 1) Цель
- 2) План выполнения проекта с указанием сроков
- 3) Материалы исследования, отражающие деятельность на 1 и 2 этапах: наблюдения, фотографии, зарисовки, схемы, модели, анкеты, опросы, отзывы (впечатления) по результатам дел, направленных на служение обществу, выводы по результатам исследования на 1 и 2 этапах.

По результатам выполнения проекта во 2-м полугодии в Дневнике проекта должны быть отражены:

- 1) Материалы исследования, отражающие деятельность на 3 этапе: наблюдения, фотографии, зарисовки, схемы, модели, анкеты, опросы, отзывы (впечатления) по результатам дел, направленных на служение обществу, выводы по результатам исследования на 3 этапе.
- 2) Обобщающие выводы, открытия, сделанные в процессе всего исследования.
- 3) Сценарий защиты проекта и результат проектной деятельности.